

Diplomantka: **Helena Klikarová**

Název práce: **On Some Significant Aspects of Growing L1 Communicative Competence, Praha, 87s.**

Předloženo k obhajobě na UK, PEDF, KAJL, květen 2007

Školitel: PhDr. Renata Pípalová, CSc.

Posudek školitele:

Diplomová práce Heleny Klikarové se zabývá problematikou nárůstu komunikativní kompetence u dětí, rodilých mluvčích angličtiny. Jde tedy o téma značně originální a odvážné, ovšem stejně tak i přinejmenším technicky náročné. Autorka se totiž rozhodla zkoumat komunikaci v americké třídě u školních dětí tří různých věkových kategorií. Pro účely výzkumu shromáždila soubor autentických nahrávek z cílové oblasti, který pořídila během své čtrnáctidenní stáže na škole Barnes Elementary School v Beavertonu, ve státě Oregon v roce 2006. Sebrání patřičného korpusu však naráželo na celou řadu technických obtíží, které autorka podrobně popisuje. Původní záměr shromáždit k takto pořízenému korpusu (pro zajištění většího rozsahu dat a vyšší míry jejich reprezentativnosti) ještě patřičný korelát, tj. srovnatelný soubor nahrávek z British International School v Praze přes původní přísliby nevyšel, tj. projekt autorce nebyl umožněn. Za této situace bylo nutno z již získaných, dosti heterogenních nahrávek vybrat navzájem souměřitelné úseky a vytvořit tak vůbec předpoklad pro seriózní výzkum.

Autorka tedy musela vypracovat dvojí metodiku práce dle povahy dílčích cílů výzkumu. Tam, kde šlo o výzkum poměru autosémantik a synsémantik, vybrala z každé konverzace vzorek obsahující po dvaceti souvislých replikách účastníků (tj. žáků a jejich učitelů); naproti tomu tam, kde šlo např. o sledování pragmatických dovedností či výskyt gramatických chyb, mohla vzít v úvahu celý rozsah nahrávek.

Celý korpus byl za přispění rodilého mluvčího též přepsán. Pro větší transparentnost analýz je zařazen do práce a tvoří její nedílnou součást. Bylo ovšem možno přiložit též disk se samotnými audionahrávkami.

Diplomová práce se skládá celkem ze šesti kapitol. Po úvodu a kapitole věnované přehledu sekundární literatury autorka přistupuje k výkladu zvolené metodiky výzkumu. Stěžejní kapitola čtvrtá pak přináší hlavní výsledky výzkumu a jejich interpretaci. V kapitole páté autorka předkládá celý korpus nahrávek podrobený analýze. Výsledky projektu se pak shrnují v závěru práce. Ke studii je připojen též soupis použité sekundární literatury.

Cílem práce je zkoumat vzrůstající úroveň komunikativní kompetence u dětí školou povinných, tedy ve věkových kategoriích 7, 9 a 11 let. Vzhledem k popsáním okolnostem sběru dat autorka náležitě upřednostnila analýzu extenzivní před analýzou intenzivní. Provedla vlastně kvalifikovanou sondu do celé škály navzájem souvisejících lingvistických oblastí. Pro každou takovou dílčí oblast předkládá relevantní teoretické zázemí a téměř důsledně vykládá uplatněný terminologický aparát.

Okruh jevů, na které autorka zaměřila svoji pozornost, je vskutku široký. Zkoumá se například průměrná délka replik, jakož i délka nejdelší a nejkratší repliky v konverzaci. Analyzuje se celková doba, během níž účastníci verbálně vystupují. Sledují se proměny komunikačních strategií učitelů vzhledem k jazykovým dovednostem žáků. Pozornost se věnuje typům uplatněných otázek. Sleduje se též poměr zastoupených autosémantických a synsémantických výrazů. (Tato část diplomové práce byla zpracována na základě počítačového programu.) Zkoumá se výskyt gramatických chyb, provádí se jejich klasifikace a předkládá se i tentativní výklad. (Zde je třeba ocenit, že autorka sledovala odchylky nejen od spisovné normy angličtiny, ale kvůli zjištění případného vlivu místního dialektu spolupracovala též s rodilým mluvčím dané oblasti.) Dále se sleduje též míra kooperativnosti, rozdělení rolí, dodržování pragmatických presupozic, posuzuje se koheznost diskursu, atp.

Nemohu si odpustit poznámku, která se týká autorčina zvláštního stylu či způsobu zpracování práce. Vyznačuje se jasností, přehledností, předpokládá velmi málo znalost lingvistického pojmosloví, místy sice zůstává spíše na povrchu, tuto skutečnost ovšem více než kompenzuje velkou měrou empatie projevenou při výkladu komunikačních postupů a téměř nakažlivým zaujetím zkoumanou látkou.

Je škoda, že autorka, která obeznámenost s pojmoslovím v práci zřídka ponechává náhodě, nedefinovala ze sekundární literatury samotný klíčový pojem komunikační kompetence. Navíc se k němu podrobněji dostává až téměř v polovině práce.

Posuzovaná diplomová práce se v mnoha ohledech vymyká standardu. Je neběžná samotným námětem projektu, obtížemi při získávání vstupních dat, i metodickými komplikacemi vyvolanými značnou heterogeností sebraných vzorků. Stejně tak je nevšední i jasností formulace, širokým a pestrým záběrem.

Autorka sama chápe svůj přínos spíše jakožto sondu do zkoumané oblasti a očekává, že přitažlivý námět bude v jednotlivých naznačených oblastech podroben dalšímu soustředěnému výzkumu. Práce rozhodně splňuje nároky kladené na diplomovou práci. Doporučuji ji tímto k obhajobě a předběžně hodnotím známkou **v ý b o r n ě a ž v e l m i d o b ř e**.

Květen, 2006